

573, 100472
.E61
INSECTS

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 15

1 Augustus 1954

No 8

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: Twee nieuwe Leden van Verdienste (p. 181). — P. J. Brakman: Korte Coleopterologische Notities II (p. 181). — A. J. Besseling: Nederlandse Hydrachnellae (p. 186). — M. Kooi: Diverse opmerkingen (p. 190). — M. W. Camping: *Arenostola brevilinea* Fenn in Friesland (p. 192). — Br. Theowald: De Nederlandse Tipulidae II (p. 194). — Literatuur: (p. 196: L. G. E. Kalshoven). — Korte mededelingen: (p. 185: H. W. Herwarth von Bittenfeld, Mededeling; p. 191: G. F. Wilmink, R. Tolman; p. 193: W. J. Boer Leffef; p. 195: Bibliotheek).

Twee nieuwe Leden van Verdienste

Een vereniging als de onze heeft maar betrekkelijk weinig middelen om haar erkentelijkheid tot uitdrukking te brengen ten opzichte van leden, die zich bijzonder verdienstelijk voor haar gemaakt hebben. Het voornaamste daarvan is de benoeming tot Lid van Verdienste. Op de 26 Juni j.l. te Domburg gehouden Zomervergadering viel deze eer te beurt aan Ir G. A. Graaf BENTINCK voor zijn jarenlang zorgvuldig beheer van de financiën der Vereniging, en aan de heer J. J. DE VOS TOT NEDERVEEN CAPPEL voor zijn moeizame arbeid aan de registers van vele jaargangen van onze beide tijdschriften.

Korte Coleopterologische Notities II

door

P. J. BRAKMAN

21. *Cicindela trisignata* Latr. Op het strand in het N.W. van Noord-Beveland (gem. Wissenkerke), 26.VII.1952 in groot aantal, 31.VII.1952 veel minder en 6.VIII.1952 geheel verdwenen. Daar BATTEN (1953) de soort op deze vindplaats reeds op 5.VII.1952 in aantal aantrof, kan wel worden aangenomen, dat het imaginale stadium in hoofdzaak tot Juli beperkt is en de dieren in Augustus succumberen. Dat dit opvallende dier op deze vindplaats, waar ik vele jaren verzamel, over het hoofd gezien zou zijn, mag wel uitgesloten worden geacht. Veel-er moet aan uitbreiding van het areaal gedacht worden. De dichtstbijzijnde kolonie ligt op Voorne, doch uitbreiding vanuit het Zuiden is eveneens mogelijk. In ieder geval is het duidelijk, dat *C. trisignata* in ons land een geregelde verschijning is geworden (zie KLYNSTRA, 1951) en bestaat er geen enkele aanleiding meer haar niet tot onze fauna te rekenen.

22. *Harpalus (Ophonus) diffinis* Dej., 's-Heer Arendskerke, 31.VIII en 7.IX. 1952 en 13.IX.1953 in groot aantal in de uitgebloeide schermen van *Daucus ca-*

DIV. INS.
U.S. NATL. MUS.

rota L. De dieren komen niet voor op de schermen die nog in bloei staan, doch uitsluitend in de schermen, die zich na de bloei komvormig naar binnen omvouwden en zodoende een zekere beschutting verlenen. Enkele malen werden exemplaren aangetroffen met onrijpe zaadjes van *Daucus* tussen de kaken, zodat het wel zeker is, dat deze soort, als zovele uit dit genus, bij tijd en wijle van plantaardige kost leeft. De Septemberdieren behoren evenwel tot de tweede (zomer-) generatie, die gedeeltelijk overwintert (BURMEISTER, 1939). De overwinterde dieren, welke in April verschijnen, hebben geen *Daucus* tot hun beschikking, zodat het menu van deze soort in het voorjaar wel van dierlijke aard zal zijn.

23. *Acupalpus elegans* Dej. Vrouwenpolder, 15 en 20.VI.1953, negen exemplaren aan steile kreekoevers achter de nieuwe zeedijk. Deze soort is allesbehalve gewoon, de bovenvermelde exemplaren waren de eerste inlandse, die ik vond.

24. *Microglotta gentilis* Märk. Vrouwenpolder, 18.VII.1952, in zeer groot aantal in het nest van een steenuil in een holle knotwilg. Het nest bevatte twee volwassen jongen. Het nestmateriaal bestond uit boommolm, vermengd met de excrementen der jongen en allerlei prooiresten als poten en vleugels van zangvogels, gedeelten van muizen en dekschilden van grotere kevers (*Geotrupes* spec. en *Polyphylla fullo* L.). Het geheel was vrij vochtig, gaf een uiterst penetrante geur af en krioelde van kevers, die in overgrote meerderheid tot bovenvermelde soort bleken te behoren. Begeleidende soorten waren: *Atheta divisa* Märk., *Atheta nigricornis* Thms., *Gnathoncus buyssoni* Auzat, *Trox scaber* L. Niet aanwezig was de juist uit een uilennest beschreven *Atheta harwoodi* Will.

25. *Diglotta mersa* Hal., Ritthem, 5.V.1953 in zeer groot aantal op het strand voor de nieuwe zeedijk lopend. Ongeveer 4% behoorde tot de macroptere vorm met dekschilden even lang als het halsschild. Deze doen denken aan *D. submarina* Fairm., doch de sprietten beantwoorden niet geheel aan de beschrijving van deze soort. BENICK (1942) bespreekt beide soorten, doch heeft blijkbaar geen macroptere exemplaren van *mersa* gezien, zodat men twijfelt, of zijn *submarina* niet de f. macr. van *mersa* is. Ik vond bij mijn exemplaren van *mersa* duidelijke overgangen tussen de macroptere en de brachyptere vorm. Het is m.i. twijfelachtig, of *submarina* een goede soort is.

26. *Neobisnius prolixus* Er., Vrouwenpolder, 14.V.1953, 1 ♀ op het strand onder aanspoelsel.

27. *Philonthus sparsus* Luc. (faun. nov. spec.), Nieuw- en St. Joosland, VI.1944, 1 exemplaar. Reeds lang bevond zich in mijn collectie een afwijkend exemplaar van *sordidus* Grav., dat zeer goed bleek te voldoen aan de beschrijving van *sparsus*, gepubliceerd door TOTTENHAM (1949). Ik zond dit exemplaar aan de heer T. ter revisie, die mijn vermoeden bevestigde. De bestippeling der dekschilden verschilt bij deze twee soorten sterk: bij *sordidus* is deze aan de basis verspreid, apicaal dichter wordend; bij *sparsus* over de gehele lengte der dekschilden gelijkmatig en veel spaarzamer dan bij *sordidus*. Bij *sordidus* vertoont de kop altijd een microsculptuur van fijne golvende dwarslijntjes, terwijl bij *sparsus* de kop microscopisch glad is. De parameren zijn verschillend, TOTTENHAM geeft een afbeelding van de parameer van *sparsus*. De nieuwe soort, tot dusverre ten onrechte als een synoniem van *sordidus* opgevat, blijkt voor te komen aan de kust van N.-Afrika en W.-Europa.

28. *Bryaxis laminata* Motsch., Nieuw- en St. Joosland, 12.III.1952, 2 ♂♂ en 5 ♀♀ gezeefd uit bladafval aan een slootrand. Zo gemakkelijk het is de ♂♂ van deze soort te onderscheiden van de ♂♂ van *B. sanguinea* Reich., zo lastig is de onderscheiding der ♀♀. JEANNEL (1950) geeft in zijn nieuwe Pselaphidenwerk als enig verschil de iets grotere afmeting van het ♀ van *laminata* (*sanguinea* 1,6 mm, *laminata* 1,8 mm), doch dit verschil is subtiel en dikwijls geheel afhankelijk van de prepareermethode. Men blijft twijfelen, als er geen ♂♂ ter beschikking staan, waarbij nog komt, dat beide soorten soms tezamen worden gevonden. Er kan echter geen twijfel bestaan aan de soortechtheid van *sanguinea* en *laminata*, gelet ook op de grote verschillen in het ♂ genitaalapparaat.

29. *Cryptophagus rufus* Ch. Bris. Het door mij (1949) onder deze naam als nieuw voor onze fauna vermelde exemplaar uit Vaals zond ik ter inzage aan de Zweedse specialist voor het genus *Cryptophagus*, N. BRUCE. Deze deelde mij mee, dat dit exemplaar zonder twijfel tot *corticinus* Thoms. behoort, een soort, die haar optimum heeft in Finland en ook uit Zweden en Noorwegen bekend is. Deze soort is eveneens nieuw voor onze fauna. Het blijkt niet mogelijk te zijn de soort van BRISOUT met zekerheid te duiden (BRUCE, 1953). Voor het geval zijn soort synoniem is met *corticinus*, hetgeen mij, gezien de beschrijving, waarschijnlijk voorkomt, staat het te bezien welke naam de prioriteit heeft, omdat beide soorten in 1863 werden beschreven. Met het oog op de onzekerheid inzake de soort van BRISOUT, is het beter in onze literatuur voorlopig de naam *corticinus* Thoms. aan te houden. Het voorkomen van een zo noordelijke soort in ons land is wel merkwaardig, doch gelet op de grote verwarring, die tot voor kort in het moeilijke genus *Cryptophagus* heeft geheerst, wel te verklaren. De verspreiding van de meeste *Cryptophagus*-soorten is nog in het geheel niet opgehelderd. Intussen is *corticinus* ook al in Oldenburg gevonden (KERSTENS i.l., teste BRUCE).

30. *Athous villosus* Geoffr., Oostkapelle, 13.VI.1953, 1 ♀ gepeld uit een vermolmd stamgedeelte van een nog levende eik.

31. *Cantharis cryptica* Ashe (faun. nov. spec.). Door ASHE (1946, 1947) van *pallida* Gze. afgesplitst. Door de zeer grote verschillen in het ♂ genitaalapparaat zijn deze twee „zustersoorten” gemakkelijk te onderscheiden. Bij *cryptica* zijn de dekschilden, behalve van de min of meer neerliggende beharing, nog voorzien van langere en afstaande haren, terwijl deze afstaande beharing bij *pallida* ontbreekt. Bij *cryptica* is het eindlid der kaaktasters eenkleurig roodgeel, terwijl bij *pallida* de schuine eindrand van dit lid duidelijk donkerder gekleurd is. Het voornaamste kenmerk ligt in de grote verschillen van het ♂ genitaalapparaat: bij *pallida* is de aedeagus aan het uiteinde dorsoventraal omgebogen, bij *cryptica* ontbreekt deze karakteristieke ombuiging en is het uiteinde diep driehoekig ingesneden. De tekeningen bij ASHE (1946) geven de verschillen duidelijk weer. Ik zag *cryptica* van Nieuwersluis U., Biezelinge Z., Nisse Z. en Eindhoven, *pallida* van Bergen N.H. en Eindhoven. Op laatstgenoemde vindplaats vond ik beide soorten tezamen (11.VI.1942). In Engeland blijkt *cryptica* de meest voorkomende soort te zijn. Voor ons land zal bij nader onderzoek wellicht hetzelfde blijken, want ook HORION (1953) vermeldt deze soort voor Hamburg-Holstein als veel algemener dan *pallida*.

32. *Silis ruficollis* F. Van deze soort zijn mij uit de literatuur geen Zeeuwse

vindplaatsen bekend. De soort was evenwel in de zomer van 1953 niet zeldzaam in Zuid-Beveland in rietmoerassen (Borssele, Nisse).

33. *Tetratoma fungorum* F., Oostkapelle, 1.XII.1953, twee exemplaren tussen de lamellen van de boomzwam *Pleurotus ostreatus* (Jacq.) op eik. EVERTS noemt voor deze soort slechts drie vindplaatsen uit ons land, doch de zeldzaamheid is wellicht slechts schijnbaar. SEIDLITZ (1898) vermeldt tenminste voor de verwante soort *T. baudueri* Ferris: „Die Larve lebt in Pilzen (*Agaricus ostreatus*), entwickelt sich schon im Februar und März, verpuppt sich im April in der Erde, wo die ausgebildeten Käfer bereits im Mai ausschlüpfen, aber unbeweglich bis zum October verharren. Erst beim Eintritt der Regenzeit und der Entwicklung von Pilzen verlassen sie ihr Gefängnis, um ihre Eier abzulegen. Sie sind Nachttiere“. Dit zijn dus dieren, die eerst in het late najaar en in de winter te vinden zijn en daardoor wellicht aan veler aandacht ontsnappen.

34. *Anisoxya fuscata* Ill. Van deze zeldzame soort voor onze fauna, uitsluitend van Terborg bekend, zag ik 4 exemplaren in een determinatiezending van het Laboratorium van Zeelands Proeftuin, gevangen te Nisse (Zuid-Beveland), VII—VIII-1953, in een verwaarloosde boomgaard. De larve leeft in dode takken.

35. *Mordella holomelaena* Apf. (faun. nov. spec.), Wittem 23—30.VII.1941, Bemelen 24.VI.1946, Vijlen en Vaals 1.VI.1949, Vlodrop 30.VI.1951, in totaal 6 exemplaren. Vermoedelijk is in ons land deze soort aangezien voor *aculeata* L., doch van deze laatste is mij geen enkel inlands exemplaar bekend. Ook uit het aan Limburg grenzende Rijnland is volgens de Mordelliden-specialist ERMISCH (1937) *aculeata* niet bekend, terwijl *holomelaena* er van vele vindplaatsen vermeld wordt. Waarschijnlijk moet *aculeata* voor onze fauna geschrapt worden. Een goede tabel ter onderscheiding van de nauwverwante soorten *aculeata* L., *holomelaena* Apf., *brevicauda* Costa en *leucaspis* Küst. vindt men bij ERMISCH (1936).

36. *Mordellistena neuwaldeggiana* Panz., Oostkapelle 24.VII.1953, 2 exemplaren gesleept aan een bospad.

37. *Meloë variegatus* Donovan., N.W.-kust van Noord-Beveland (gem. Wissenkerke) 20.IV.1953, 1 ♀ lopend over de zeedijk.

38. *Apalus muralis* Forst. (*Sitaris m.*), Biezeling (Zuid-Beveland), 6.IX.1953, 1 ♀. Ik verkreeg dit exemplaar van de heer B. J. J. R. WALRECHT, die het kweekte uit de bij *Anthophora acervorum* L. Behalve dit exemplaar leverde deze kweek nog een viertal verdroogde poppen op.

39. *Nacerda ustulata* F. (faun. nov. spec.) Nisse (Zuid-Beveland), 5.VII.1953, 2 ♂♂, 1 ♀, gesleept van oeverplanten rond een klein rietplasje. Inzake de biologie van dit dier kon ik niets meer vinden dan de zeer oude melding van ROSENHAUER, dat de larve leeft in houten palen, die in het water staan. Dergelijke paaltjes waren op mijn vindplaats wel aanwezig, doch ik kon er geen recente larvenvraat of uitvliegopeningen in ontdekken. Latere bezoeken aan deze vindplaats bleven zonder resultaat. De soort is bekend uit België en Duitsland, doch ontbreekt in Engeland.

40. *Haltica palustris* Weise, Nisse, 29.VII.1953, 1 ♂ en 4 ♀♀, gesleept aan slootrand. Deze soort is zonder onderzoek der ♂ genitalen niet van *oleracea* L. te onderscheiden. De ♀♀ dezer beide soorten zijn in het geheel niet te scheiden. Goede afbeeldingen van het ♂ genitaalapparaat geeft HEIKERTINGER (in REITTER, 1912).

41. *Polydrosus impressifrons* Gyll., Nieuw- en St. Joosland, Juni 1953 in klein aantal op een tweetal treurberken op de begraafplaats, tezamen met *P. sericeus* Schall., *pterygomalis* Boh. en *coruscus* Germ. EVERTS vermeldt als enige vindplaatsen Middelburg en Ellecom.

42. *Larinus sturnus* Schall. Uit de collectie J. MAESSEN zag ik 1 exemplaar, Kunrade, 18.VI.1952, Br. ARNOUD leg.

43. *Ips typographus* L., Zoutelande, 17.V.1953, 1 exemplaar op het strand lopend. Dit ex. zal wel met de warme Zuidenwind van overzee zijn aangevoerd, evenals de vele aanwezige coloradokevers. Het was springlevend, zodat import in ons land langs deze weg toch wel mogelijk lijkt.

Literatuur

- ASHE, G. H., 1946, A new British *Cantharis* confused with *C. pallida* Goeze, *Ent. mon. Mag.* 82: 138—139.
- , 1947, *Cantharis cryptica* sp.n. (Col., Cantharidae) a British species new to science, *Ent. mon. Mag.* 83: 59.
- BATTEN, R., 1953, Enkele notities over het voedsel van *Cicindela* en een nieuwe vindplaats, *Ent. Ber.* 14 (333): 228—229.
- BENICK, L., 1942, *Diplota mersa* Hal. und *submarina* Fairm., *Ent. Blätter* 38: 132.
- BRAKMAN, P. J., 1949, Nieuwe Coleoptera voor de Ned. Fauna, *Ent. Ber.* 12 (288): 346.
- BRUCE, N., 1953, Observations sur la nomenclature de quelques espèces de *Cryptophagus* (Col.), *Opuscula Ent.* 18: 205—209.
- BURMEISTER, F., 1939, Biologie, Oekologie und Verbreitung der europ. Käfer 1: 171.
- ERMISCH, K., 1936, 1. Beitrag zur Kenntnis der Mordelliden der Rheinprovinz, *Ent. Blätter* 32: 241—245.
- , 1937, 2. Beitrag zur Kenntn. d. Mord. d. Rheinprovinz, *Decheniana* 95B: 1—5.
- HORION, Ad., 1953, Faunistik der Mitteleurop. Käfer 3: 30—31.
- JEANNEL, R., 1950, Coléoptères Psélaphides, Faune de France 53: 280—286.
- KLYNSTRA, B. H., 1951, Mededelingen over Nederl. Adephaga (Col.) III, *Ent. Ber.* 13 (318): 369.
- REITTER, Edm., 1912, *Fauna Germanica* 4: 171.
- SEIDLITZ, G., 1898, Naturgesch. der Ins. Deutschlands 5: 423.
- TOTTENHAM, C. E., 1949, *Philonthus sparsus* Lucas a distinct species and a new Central European species of *Philonthus* Curtis, *Ent. mon. Mag.* 85: 42—43.

Summary

Faunistical and biological particulars are given of a number of Coleoptera.

Four species are mentioned which are new for the Dutch fauna.

Nieuw- en St. Joosland, December 1953.

Vroege vlinders. Op 12 Februari j.l. ving ik te Heemstede een exemplaar van *Gymnoscelis pumilata* Hb.

Op 10 Maart zag ik bij de Lage Vuursche een *Celastrina argiolus* L. Op dezelfde datum vlogen te Heemstede in het bos van Groenendaal vrij veel citroentjes, voor zover te zien alle mannetjes. Ik vond echter ook een copula, heel laag bij de grond, op een boomstam.

H. W. HERWARTH VON BITTENFELD, Jacob van Ruysdaellaan 17, Heemstede.

XIVe Internationaal Tuinbouwcongres. Van 29 Augustus t/m 6 September a.s. zal dit Congres te Scheveningen gehouden worden. Behalve bijeenkomsten voor algemene voordrachten zullen vergaderingen in vijf verschillende secties plaats vinden, terwijl bovendien nog circa 10 symposia gehouden worden. Verder staan excursies op het programma. Congresbijdrage f. 60 per deelnemer. Verdere inlichtingen zijn te verkrijgen bij de Secretaris van het Organisatie Comité, Dr G. DE BAKKER, Bezuidenhoutseweg 30, Den Haag.